

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Egész évre . . . . 6 ft.
Fél évre . . . . 3 ft.
Negyed évre . . . 1 ft 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Hirdetéseket

négyszög centim.-ként 3 krajával számítunk — Kincst. bélyegdij minden hirdetésért 30 kr.

Nyilt-tér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap.

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton reggel.

Szerkesztőség:

hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők:
Sárospatak, Gortvay-féle ház.

Kiadóhivatal:

hová az előfizetési pénzek, hirdetési kéziratok s díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők:
Sátoralja-Ujhely, főtér 9. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmentelen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatársak:

Csegey Gusztáv és Dr. Masznyik Endre.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:

ifj. dr. MITROVICS GYULA

Kiadó:

a „Zemplén“ nyomdája.

Unio-kisérlet a győri protestánsok közt a XVII. században.*)

Az 1591. évi csepregi értekezlet — mely a dunántúli protestánsokat két külön egyházra szakította — Győrött nem idézett elő ilyen műszakadást. Még évtizedekkel azután is csak »evangelica ecclesia« volt Győrött. Az 1638-ki országgyűlésen az ottani várórség prot. tagjai evang. küldöttek által volt képviselve. Sőt a kormány még az 1647-iki országgyűlés IX. t. cikkében is csupán győri evangélikusokról szól, bár már akkor a különválás megtörtént.

A közös nyomás és üldöztetés azonban mindkét félben felköltötte az egyesülés vágyát, hogy egyesült erővel biztosabban megállhassanak a viharban. E célból Botka Ferenc, vespérmegyei és Vitnyédi István sopronvárosi követek a pozsonyi országgyűlésről Győrbe küldetnek, hogy az ugyanazon templomot és egyéb épületeket közösen használó ref. és ev. híveket egységre bírják. Ami — egyidőre — sikerült is az itt közölt egység-levél szerint: Anno 1647. die 17. Mensis July.

Mi Botka Ferenc és Vitnyédi István az Nemes Győri Evangelikusokhoz deputáltatott Commissáriusok, ide Győrre jöven, az Nemes Evangelicus Status parancsolattjából, az két Confession levő Predicator Uraim kezeket beadván, mind az két részről az Nzetes Nemes és Vitézljő Takó Miklós, Sorpa István Császár Urunk Ó Felsege Vice Hadnagy, Saltsor János, Iványos Miklós, Németh János, Mányoki György, Szücs Mártony és Semberger Máté Uraimékkal, kik mind az Nemes Győri Sereg és az egész Evangelicusok nevével jelen lévén, tettünk ilyen végeztést.

1. Mivelhogy Császár Urunk Ó Felsege kegyelmes akarattjából és az Nemes ország végezéséből és mind az két Confession levő Evangelicusok, mely egy aránt vett hazát, az Ó Felsege kegyelmes Parancsolattjából, az Nemes Evangelikus Status és az ország Commissariusi privilegialva eő kegyelmeknek kezekben adtuk, az melynek alkalmatosságával lett ugyan egyenletlenség ekkoráig, azt mind az két részről egyike az másiknak tellyességgel condonálta, az egy Laki Miklós Uramon kívül, ki valami praetensioját fenn tartotta, az melyért Laki Uram ellen az kikkel pörteni akar, azokat mind az két fél egyaránt akar oltalmazni. Az ház pedig alkalmatlan lévén arra, hogy Predicator Uraimék benne cselédestül lakhassanak, alkalmatos lakások hogy lehessen, az két Confession levő Atyafiak mindenikre 100 fl. az két fél 200 flor. tegyenek le, mely ha elég leszen, jó, ha nem, mind az két fél a mennyi elég leszen, annyit adni ígért, és az kamarát eltörvén, oly házat az minemű ez minden állapotjában Schaltner Uram eő kegyelme tsináltat, és így egyiknek oly alkalmatosságot, mint a másikának, hogy se egyik se másik méltán ne panaszkodhassék, azonban pedig mig az ház megkészől, Helveticus Predicator Uramnak mikor itt leszen lakása, Bognár György Uramnak együtt leszen és mind két félrül az Helveticus atyafi alkalmatossága elkészüléséig patienssek legyenek.

*) Közöljük ezt az érdekes történeti okmányt, mert nem akarjuk, hogy azon vád alá essünk, mintha az unióra kedvezőtlen tényeket s tapasztalatokat meglátnál, vagy föltárni nem akarnók. Azonban a XVI—XVII. század sajnós jelenségeit nem tartjuk olegendóknak arra, hogy a magyar protestántizmus két nagy, lényegileg ugyanazon hitelvi alapon álló felekezetét egymástól örökre szétválasztva tartassák. Szerk.

2. Az Isteni szolgálat mind az könyörgésben, mind az Predikálásban egy legyen mint ekkoráig, Predikátor Uraimék Vasárnap, Innepen és köz napokon egyik reggel és az másik dellyest szollgályanak, úgy hogy egyike a másikat illeten cselekedettel, vagy az predikálásban, avagy szóval valamely alkalmatossággal ne illesse, hanem istenessen szeressék eő kegyelmek egymást, úgy az halgatók is. Még levén az külső Városban az Templom és Scholának való helye kimutása ottan Predikátor Uraim, egyik egy héten predikallyon, és könyörgéseket tartson, az másik pedig azon héten itten, azután való héten pedig az ki itten predikállott és könyörgéseket tartott, az ott kin szollgályon és ezt eő kegyelmek úgy continuallják. Az melynek kimutatására V Ispány Uram eő kegyelme, az accordalt Punctumok continentiája szerint köteles és mentül hamarabb eő kegyelme hogy kimutassa, sollicitalni fogják; az mely helyen az Augustanus Uraimék által fogadott Schola Mester tog tanítani, kinek az Helveticus Atyafiak is, mig magoknak Mestert fogadnak, egyaránt fizetnek, az Deákokat is egyaránt fogják tartani eők is mind az könyörgésben, mind az Praedikálásban szollgálni fognak és mindenkor az Deákoknak fele egy fele, az másfele másfelé szollgálnak.

3. Az Pataházi jószágról való levelekhez egy ládácska két pléhu két kultsal tsináltassék, az egyik kults az egyik félnél, az másik az másiknál fog lenni, az ládácska pedig ezen háznál leszen, de úgy hogy az egyik fél, az másika nélkül az ládát fel ne nyissa. Az mi a Püspök ellen való pört illeti, azt egyaránt persequálla egy költséggel, fáradsággal és tanátsal mind az két fél, az mely per alkalmatossággal való nyereség és veszteség köz legyen. Az jószág és jövödelme közönséges leszen mind az két Confession levő Evangelicus Statusnak.

4. Minden fél fog az maga Confessióján levő Praedikátorának fizetni, és az ki vagy Praedikátorának vagy Confessiójának mit ad, az maga Praedikátorának legyen az, mit eő kegyelmek adnak, az Ecclesiáé pedig, amit az Ecclesiának vagy Confessiójának, az mely egyik Praedikátor kezéből a másikra fog maradni.

5. Az Offertorium, az mint az alkalmatosság az Predikálást hozta, mindenik Praedikátor Uraim közül, az maga alkalmatosságával való Offertoriummal leszen Contentus, úgy hogy alternatim eő kegyelmek közzül egyike Karátsón napján, az másika Husvét napján, és így Consequenter változva az három Sátoros Innepeken praedikállanak eő kegyelmek.

6. Ha ki itt praemissis találna véteni, úgy hogy vétkesnek találtnék, akárki legyen az, toties quoties 25 magyar forinton maradjon, az melyet vigore praesentium duntaxat ipso facto, comperta ni veritate, omnibus iuridicis remediis non obstantibus, minden ingó és ingatlan jószágán Vice Ispány Uram eő kegyelme exequállhasson s exequálljon, — melynek két része az Nemes két Confession levő itt való Statusé, az harmadik része pedig legyen Vi cespány Uramé, de itt az Predikátor Uraimék exemitusok leszenek, levén eő kegyelmeknek Superintendense.*

Ime a jó reménységgel megkötött, nagy pecsétekkel megerősített szerződés! Azt hihetné az ember, hogy az ennyi jószándékkal, ilyen egyetértéssel összekovácsolt kapocs mind-mind erősebb lesz. Biz az csak megmaradt jószándéknak!

A békétlenség, visszavonás hamar kiujul. Rövid 13 év multán már külön rendezkedik be a két prot. felekezet s 1761-ben — Komáromi Sulye István predikátorsága idejében — az egység végkép felbomlik, a kettészakadás teljes.

Szabó Zsigmond,
győri ev. ref. lelkész.

KÖZÉLET.

Gróf Kun Kocsárd.

(Polytatás.)

A szabadságharc leveretése után elfogatott, vagyonát elkobozták, s ő maga a komáromi várba záratva 7 évig szenvedett. 1856-ban szabadon bocsátották, s visszatért algyógyi birtokára. A szabadulás fölötti örömét azonban nagy mértékben zavarta a szomorú kép, mely Algyógyon szeméi elé tárult. Az ősi lakot, melyet szorgalma és nemes izlése egy kis paradicsommá varázsolt volt, barbár kezek által fölégetve, földulva, gazdaságát tönkre téve találta.

A nemes gróf emelkedett szelleme azonban nem vesztette el erélyét. A földult ősilak mellett egy zsellérházba huzva meg magát, a romok között elkezdett építeni. Elkobzott, de ismét visszanyert birtokait rendbe szedte, jövedelmező állapotba helyezte, a földult kastélyt helyrehozta, kertjeit beplántálta, s néhány évi lankadatlan szorgalom és takarékos életmóddal párosult gazdálkodással vagyoni állását oly karba hozta, hogy nemcsak magának biztosított független, az anyagi gondoktól ment életet, hanem lelkének jöltevő hajlamát is követhette. 1866-ban Hunyadmegye képviselőjévé választván, falusi magányát újból odahagyta s előbb a kolozsvári, később a pesti országgyűlésen képviselte megyéjét.

1867-ben az alkotmányos korszak életbeléptével őfelsége bizalma Hunyadmegye főispáni székére hivta meg újból. E fontos hivatalt azonban csak egy évig folytathatta. Megingott egészsége lemondásra kényszerítette.

Ettől fogva politikai ügyekben nem igen vett tevékeny részt, de az iskolai ügyeket annál melegebben karolta föl.

A szászvárosi kollégiumot úgy tekintette elejétől fogva, mint a vajdahunyad-zarándi egyházmegye szép iskoláinak közös medrét, melynek hivatása a népiskolák nyújtotta magyar műveltséget egy fokkal magasabbra emelni, s ezáltal a magyar faj kulturális fölényét továbbra is biztosítani. Élő emberek emlékezete és a kollégiumnak a forradalom viharai által megkímélt jegyzőkönyvei tanúságot tesznek róla, hogy minő fáradhatatlan buzgalommal és áldozatkészséggel igyekezett több mint 60 évi főgondnoksága alatt ez intézetnek szellemi és anyagi ügyeit folytonosan emelni.

Mindjárt főgondnoksága kezdetén legelső gondja volt a kollégium zilált anyagi ügyeit rendbe hozni.

Miután ez sikerült, s a kollégium pénzalapjait erre elég erősnek látta, 1847-ben a régi rozszant egy emeletes épület helyett egy új tágasabb két emeletes épületnek tette le alapkövét, még pedig az akkori ev. szász consistorium ellenkezése folytán, mely még a kollégium telkének tulajdonjogát is megtámadta, jelentékeny nehézségeknek legyőzése után 1865-ben ezen épületet saját költségén egy több mint 20,000 frtba kerülő díszes szárny-

épülettel toldotta meg. 1882-ben pedig, miután az előbbi 6 osztályu gimnázium főgimnáziummá kiegészült, s új helyiségekre volt szüksége, az épület homlokzatát mintegy 14,000 frton a saját költségén újból megtoldatta, úgy, hogy e kollégium épület, mely a főgimnáziumon és 4 osztályu elemi iskolán kívül internátust is foglal magában, nagyobb részében az ő költségén épült, kisebb részében pedig az ő fíradhatatlan buzgóságának köszöni létrejövetelet. Ezenkívül az intézet növekedő kiadásainak fedezésére odaajándékozta a piacon fekvő egy emeletes házát, mely jelenleg évenként 500 frtot jövedelmez, és még egy más telkét, melyen a saját költségén diszes iskolai kórházat építtetett, mintegy 6000 ft értékben.

A 60-as évek elején a szászvárosi ref. kollégium misszióját hangsúlyozva utra kelt, fölkereste az ország legtehetősebb protestáns férfait, s maga az adakozást 2000 frttal megnyitva, az intézet vagyonát ez uton mintegy 32,000 frttal gyarapította. Mintegy 1200 kötetből álló könyvtárát szintén már 1862-ben a kollégiumnak ajándékozta. Ezenkívül több ezer forintba megy azon apróbb adományainak értéke, amelyekkel időről-időre a szükség szerint a kollégium épület felszereléséhez, tanszerei gyarapításához járult.

Áldozatkész buzgalma azonban ez adományokkal nem merült ki. Nem elégedett meg azzal, hogy az intézetet és a ref. egyházakat segítyezze, jótékonyágát kiterjesztette a szegény tanulóira is. A hátszegvidéki eloláhosodott u. n. egyházi nemes fiak számára 4000 frtos alapítványt tett 1868-ban oly célból, hogy annak kamatai évenként a szászvárosi kollégiumban tanuló ilyen származásu jobb növendékek segítyezésére szolgáljanak. 1887-ben elhunyt gyámia ifj. gróf Kun Kocsárd emlékére 500 ft alapítványt tett ugyanott. Ezenkívül számtalan szegény tanuló segélyezett évenként a tandíj és más iskolás díjak pótlása által. Végül 1892-ben 10.000 ft alapítványt tett le egy a szászvárosi kollégiumban föllálandó konviktus részére. Jótékonyágát kiterjesztette a dévai állami főreáliskolára is, a szegény tanuló alapjára 1000 frtot adományozván.

Mindezen áldozatokat csak akkor tudjuk kellően méltányolni, ha figyelembe vesszük Hunyadmegyében és éppen Szászvárosban is, hová az adományok legnagyobb része esett, a magyar kultúrának szomorú helyzetét. Ezen megyében, amint azt régi okmányokból tudjuk, hajdan tekintélyes nemesség és virágzó magyar községek voltak, a melyeknek, különösen a török háborúk pusztításai folytán, ma nyomát is alig találhatni. Az 1890-iki népszámlálás adatai szerint az egész Hunyadmegyének 267895 lakosságából csak 18167 magyar. Szászvárosnak 5650 népességéből pedig csak 1437. A nem magyar ajkúak pedig, fájdalom, legjobb esetben is közömbösek a magyar kultúra iránt, de a tulnyomó nagy részük egyenesen ellenséges érzületű. Figyelembe kell vennünk továbbá azt is, hogy a fönnebbi nagylelkű adományok azon időre esnek, midőn a magyar nevelésügy egészen a felekezetek és egyesek nagylelkű pártfogására volt utalva, kormányaink segélyező befolyását teljesen nélkülözve.

(Folyt. köv.)

EGYHÁZI ÉLET.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület tavaszi közgyűlése.

Második nap, május 8-án, szerdán.

Ma voltak a választások s ma tárgyalták a legtöbb, fontos iskolai ügyet. Ma megjelent a gyűlésen az ősz Tisza Kálmán is s rendes helyét az első sor elejét elfoglalván, épen szemközt találja magával Thalyt, a ki itt is a legszélsőbb baloldalon ül, György Endre mellett. Tisza csak kevés tárgyhoz szól hozzá, hallgat mindig figyelmesen, vagy cerclét tart olykor; György Endre majd minden dologhoz hozzászól s kalkulusaival sok bonyodalmat eligazít; Thaly akkor szól, ha nemzeti vagy felekezeti hamisítatlan érzése szólni kényszeríti: be van rekedve. Sokat szónoklanak a szatmári követekek is, mert hát a gyűlés tárgyainak jó részét szatmári ügyek teszik ki. Gimnázium, felsőbb leányiskola ügyei több, különféle alakban ke-

rülnek elő s intézettek el megfelelő szónoki beszédek elmondása mellett.

Elnökök és jegyzők, mint a megelőző napon.

Dr. Kovács Sándor felolvassa a tegnapi gyűlés jegyzőkönyvét, melynek hitelesítése után Tóth Sámuel főjegyző előterjeszti a tanügyi bizottság intézkedéseit a Joó István távozása következtében beállott szükségletekre vonatkozólag. Az intézkedéseket a közgyűlés helyben hagyja. Most elő akarja terjeszteni a tanítóképzési tanári karnak a közös tanárkarok által is tárgyalt jelentését a beérkezett pályázatokról. Gr. Dégenfeld indítványára azonban előbb megválasztják a tanárválasztó bizottság egyházkerületi tagjait, hogy a jelentés olvasása alatt a szavazatok összeszámlálása megtörténhessék. Elnök elrendeli a szavazást, beadatott 66 szavazat, kiadatik a szavazatokat összeszámító bizottságnak. Most Tóth Sámuel felolvassa a pályázatról szóló jelentést, melyszerint az üresedésben lévő tanszerekre pályáztak nyolcan; a pályázókat a tanári kar, okmányainak alapján a következő sorrendben ajánlja: 1. Bodnár Lajos, 2. Lányi Lajos kisujszálási tanár; 3. Ferenczy Gyula krassói lelkész; 4. Mindszenti Imre debreceni segédlelkész; 5. Nagy József szoboszlai polg. iskolai vallásnár; 6. Lévy Mihály j. hodosi lelkész; Nagy Sándor ágyai lelkész; 8. Halasi Gázon Gyula kiliti ev. ref. lelkész. A közgyűlés a kandidáltak közül csak az öt elsőt bocsátja szavazásra.

Több rendbeli miniszteri leirat bemutatása után szőnyegre került a szatmári felső leányiskola ügye. A kérdés a körül forgott, hogy az egyházkerület — Tabajdi szerint — felügyeleti jogát a szatmári egyházmegye utján gyakorolja a kérdés alatti iskola; felett; Izsák Dezső szerint pedig az alapszabályok csak megbizottól, nem esperesről szólnak. — A kérdés ezuttal eldöntetlen marad.

Elnök a szavazatszámító bizottság jelentése alapján kihirdeti, hogy tanárválasztó bizottsági tagokul megválasztottak egyházi részről Szabó János 59, Szeremley József 55, Széll Kálmán 52, Dávidházy János 37 szavazattal; világi részről: Horthy István 56, György Endre 42, Tisza Kálmán 40, Ráday Gedeon gróf 39 szavazattal.

Ekkor a tanárválasztó bizottság visszavonul a választás megejtése végett s az elnök az időre a gyűlést megszakítja. Rövid szünet után Váilly János elnök újra megnyitja az ülést s kihirdeti a választás eredményét, mely szerint kilenc szavazattal a Ferenczy Gyulára esett 7 szavazat ellenében Nagy József szoboszlói polg. vallásnárt választotta meg. Ezután következtek a többi választások. A gazdasági tanácsba megválasztották: Márk Endre és Kola János dr. ügyvédek; a költségelirányzat-készítő bizottságba: Lengyel Imrét és Joó Istvánt; tápin-tézeti bizottság elnökének Elek Lajost; tanítóképezde igazgatójának 6 évre Kovács Lajost.

Ezután, az egyházkerületi tanügyi bizottság előterjesztései alapján, következtek a főiskolára vonatkozó ügyek: gimnáziumi igazgató jelenléte; tankönyvek változtatása; classica-philologiai muzeum felállításának ügye, mely már igen szépen haladásnak indult; a debreczeni kerületi tornaversenyen való részvétel s a vele járó 250 ft költség megfizetése; a debreceni főiskolának a millenniumon való képviseltetése és részvétele, mire nézve a gimnáziumi tanári karnak részletesen kidolgozott s költségvetéssel ellátott terve is van s ezt a gyűlés el is fogadja, — a gazdasági tanácsot utasítván, hogy az egyelőre 1400 frtra menő költséget fedezze; a beteg Bacsoni Lajos jogtanár helyettesítésének ügye: a helyettesítést Takács Ferencz és Dr. Körösy Kálmán ügyvédek végezték, a közgyűlés a tiszteletdíjat utalványozza s a helyettesítésekre vonatkozó szabályok kidolgozását megsürgeti. A közoktatásügyi miniszternek a tanítóképzési igazgató évi jelentésére küldött leirata; a gazdasági tanácsnak 1895/96. iskolai évre készített költségvetése, melyet változatlanul elfogadott a közgyűlés s egyszersmind intézkedett, hogy az egyetemre, illetőleg filozófiai fakultásra tett tőkék is mint külön csoport bevonassanak a költségvetések és számadások körébe.

Olvastattat Szomjas Lászlónak, a kollégium dadai bérlőjének beadványa, melyben kötelezi magát, hogy évente a bérösszeg 10%-át: 1955 frtot a bérösszegegen felül fizet, ha a birtokot

érdeklő vasutvonal kiépíttetik. A közgyűlés az ajánlatot elfogadja, a felülfizetést átengedi a vasutépítés költségeire megfelelő törzsrésztvények ellenében, de csak azon feltétel mellett, ha a dadai állomás a kollégium birtoka északnyugati szegletéhez másfél kilométernyire lesz.

Az ülés 2 óraker véget ért; közebed, délután bíróságok ülése, a kismarjai fegyelmi ügy tárgyalása.

(Vége köv.)

Még egyszer a Szulovinyi-féle hagyatékrol. Lapunk 37-ik számában közölt hír a nagyszombati egyház javára tett végrendeletéről téves információ alapult. Tényleg, — mint utjabban írja tudósítónk — úgy áll a dolog, hogy az összes hagyaték 170,000 (az első ízben 180000 frtnak feltüntetett összeg helyett). A vagyon általános örököse a nagyszombati ev. egyház, a melyből a férj által tett alapítványok és örökségek kitesznek 60—65000 frtot, ebben van egy alapítvány a temető-falra 4000 frt. Ennek az összegnek a levonása után marad kerek 100,000 frt, melyből ismét 60,000 frt után járó kamatokat évről-évre a rokonok s cselédek élvezik élethossziglan, aztán a tőke az egyházra száll, s már ma is az egyház 40000 frtnak kamatait a jelzettel módon élvezi. A tulszámítás tehát csak 10,000 frt volt, a mi ily nagy vagyonnál, a melynek egy részét ingatlanok teszik s a mikor még ezek pontosan felbecsülve nincsenek — menthető tévedés.

IRODALOM, MŰVÉSZET

Szalay Baróti A magyar nemzet története kiváló munkájából most kaptuk az I. kötet 13. füzetét, melyben az Árpádházi királyok kora immár végére jár. IV. Béla, V. István, Kun László királyok története van benne elmondva, az eddig is már annyiszor elismert éleltséggel és alapossággal. A füzethez két műmelléklet van csatolva. Az aradi gyűlés rajza Geigertől és Than Mór ama híres festményének reprodukciója, mely az Imre és Endre közti jelenetet ábrázolja.

A szövegbe nyomott illusztrációk a következők:

Przemysl Otakar pecsétje, Szt. Margit kolostorba vonul. A margit-szigeti kolostorban. Gronjai István ifjabb király pecsétje. Kezddő »I« betű II. Endre 1224-iki okleveléről. V. István pecsétjének előlapja, V. István pecsétjének hátlapja, V. István ezüst pénze. Erzsébet királyné, V. István neje pecsétjének előlapja, Erzsébet királyné, V. király neje pecsétjének hátlapja.

Egy füzet ára 30 kr. Az egész mű mintegy 60 füzetben lesz teljes és megrendelhető Lampel Róbert (Wodianer F. és fia) kiadóhivatalában. Budapest, Andrassy-ut 21.

A „Protestáns Pap» f. évi 4-ik száma a következő tartalommal jelent meg: 1. Reggeli ének (költemény), Hurtay. 2. Határozott fellépés (cikk.) R. K. 3. Egyházi beszéd. Szabó József. 4. Tavaszi egyházi beszéd. Gödöllei József. 5. Sinai és Golgotha. Egyházi beszéd. Ladányi. 6. Tíz parancsolat. I. II. Ladányi. 7. Esketési beszéd. Kiss Béla. 8. Törvények és rendeletek tára. Szerkeszti Kund Samu ev. esperes. 9. Különlélek. 10. Irodalom. Rovatvezető Tantó János. 11. Választások, halálozások. A »Protestáns Pap« havonként egyszer jelenik meg 2—3 iven. Előfizetési díja egy évre 4 frt. Félévre 2 frt. Negyedévre 1 frt. Az előfizetési díjak a szerkesztő kiadókhöz (Láglér Sándor, Kálmán Dezső) Kölcsekre küldendők.

Az 1848—49-iki magyar „Szabadságharc története» című illusztrált munkából most jelent meg a 35-ik füzet. A füzet egykoru képei ezek: Hazatérő horvát felkelők. Csutak Kálmán honvédeztredes 1848-iki arcképe. Oláh lándzsa. Oláh tölténytartó túsó. Ramming Vilmos osztrák tábornok. Eszék ostroma. Magyar lovassági karabély. Részlet a komáromi harcokból. A hegyesi csata. Részlet a bécsi októberi forradalomból. — A nagybecsű munka 2-ik kötete május folyamán jelenik meg, a befejező 3. kötet pedig őszkor. A köteteket a kiadó cég, tekintettel a munka nagyobb árára, 1 frtos részletfizetésére is odaadja.

A „Keresztény magvető» c. unitárius folyóirat f. évi 2. füzetébe következő tartalommal jelent meg: Buzogány Áron. — Életrajz. — Ferencz József. — A kínai népvallásról s an-

nak a buddhizmus befolyása alatt történt módosulásairól. Dr. Gróf Kuun Géza. — Broser Péter élete és krónikája. Jakab Elek. — Jegyzetek a bágyoni unitárius ekleziás multjából és jelenéből. (Folyt.) Fodor András. — Párisi levél. Charraud D. — Gyöngymondatok. (Uj-kori írótól.) — Különfélék. — Aranykönyv.

UJDONSÁGOK.

Egy emberbarát jubileuma. Mult számban emlékeztünk meg arról, hogy a zempléni megyei orvosgyógyászati egyesület dr. Schön Vilmos orvosi működésének 50 éves évfordulóját lelkesen akarja megünnepelni. Most halljuk, hogy a derék férfiú mily módon teszi még emlékezetesebbé azt, hogy egy felszázad óta fáradságos emberiség érdekében. Az agy férfiú először is a Zemplén-vár-megyei központi kórház 800 koronás alapítványt tett, melynek kezelését S.-A.-Ujhely város képviselő-testületére bízta. Az alapító kívánása szerint, az alapítványi tőke kamatainak felerésze, a netalán előforduló járványok alkalmával, a járvány-kórházból kikerülő meggyógyult, de gyengeségükkel fogva még keresetre képtelen szegényeknek valláskülömbökre való tekintet nélkül leendő segítésére fog fordítani; a kamatok másik fele mindenkor a tőkéhez fog csatoltatni. Ötven év múlva az összes kamatok felett való rendelkezés joga a város előjáróságára bízatik. Az alapító végül kifejezést ad abbéli reményének, hogy a jövő évszázad alatt alapítványából talán menedékházat is fognak emelni. Ebből az alkalomból a képviselő testület az alapítónak jegyzőkönyv-köszönetet szavazott és elhatározta, hogy jubileuma napján küldöttséggel üdvözlje. Továbbá a s.-a.-ujhelyi »Status-quo« izr. hitközség iskolájának 400 koronát, a többi S.-A.-Ujhelyben levő elemi iskoláknak 200—200 koronát adományozott, a »Carolineum« számára pedig a Ribáry-féle világtörténelemnek egy példányát ajándékozta. A nemesszövület adakozónak — elnöklő főispán indítványára — fent elősorolt adományaiért elismerését nyilvánította a közg. bizottság.

Hangverseny Sárospatakon. F. hó 11-én a sárospataki vegyeskar — mint e lapban már jelczve is volt — egy minden tekintetben szépen sikerült hangversenyt rendezett a sárospataki ev. ref. templom javára. A műsor oly gazdag és változatos volt, hogy akár két estére való élvezetet is nyújthatott volna. A műsor kilenc pontja közül kiemelkedőbbek a következők voltak: 1., A 4-ik pont. Dr. Zsindely István ur népdalokat játszott zongorán oly szépen, annyi ügyességgel, hogy — hisszük — akármelyik műkritikusnak is kielégíthette volna igényét. — 2. Az 5-ik pont. A vegyeskar (8 szólamu) a XLIII. zsoltárt adta elő Mendelssohntól. Szokatlanul tűnt fel a hangverseny közönsége előtt a műsor e pontja: de látható volt az arcokon az élvezet, melyet ezzel a ponttal szerzett a közönségnek. Ennek leolvashatása az arcokról nagyobb dicséret minden nagy szavaknál. 3. Értékes pontja volt a műsornak a 6-ik is. Demeter János, Harsányi Gyula és Patay Sámuel urak hegedűn, zongorán és cimbalmon magyar dalokat adtak elő. 4. A legutolsó pont a Perpetnel — pedig különösen a dallam szerzőjének, Hodossy Béla urnak, szaporítja babérjait. — Szaporodott különben tényleg is, mert a hangverseny végén, a Perpetnel előadása után, oly meglepetésben részesült Hodossy ur, aminőben nem mindenik karnagy részesül. Árvay Ilonka k. a. vegyeskari tag, egy babérkoszorút nyújtott át Hodossy karnagy urnak, csinos beszéd kíséretében, a vegyeskar részéről, hálájuk és elismerésük külső jeléül. A koszorun értékes fehér szallag volt, melyre a vegyeskar női tagjai sajátkezűleg a következő szavakat himezték rá sárga-selyemmel: »A vegyeskar Hodossy Bélának — 1895 máj. 11.« Sőt a sárospataki ref. egyház sem akart az elismerésnek külső nyilvánításával beérni Hodossy urral szemben, gyűjtés útján összeszedett pénzből egy értékes aranyórát és láncot adott át Bálint Dezső lelkész ur a spataki közönség nevében, a koszoru átadása után. Az aranyóra külső lapján ez van rávéve: Perpetnel 1895. máj. 11. Hodossy B. zenetanár méltán megérdemelte e kitüntetést, mert igazi buzgalommal, fáradhatatlanul teljesíti már évek óta önként elvállalt kötelességét az egyházi énekgyűlés körül. A meghívókon nem

láttuk a spataki áll. tanítóképezde derék ifjúságának közreműködését jelczve, pedig mint a hangversenyen meggyőződünk — ők is sok élvezetet szereztek a közönségnek; sőt a hangversenynek létrejöttén — mint értesültünk — sokat munkáltak s a sikerben nekik is nagy részük van. Elismerésünknek tehát velük szemben így adunk kifejezést. — A hangverseny után, természetesen, tánc következett s tartott teljes animóval kiválóan kirivradtig. Az összes bevétel 180 ft lett. Oly népes ritkán Patakon mulatság — talán csak a hagyományos márc. 15. táncmulatságok — mint ez volt. Az életre valósságát bebizonyított vegyeskari mentől gyakorabban óhajtanók a nagyobb nyilvánosság előtt — élvezni.

Baltik Frigyes-nek, a dunáninneni ág. ev. püspöknek leányát, Emmát, e hó 8-án vezette oltárhoz Scholtz Gyula csernyei ág. ev. lelkész.

Műkedvelői előadás Sárospatakon. Alig zajlott le az ev. ref. egyház javára rendezett fényes koncert Sárospatakon, már is új és nagyon sikerültnek ígérkező este elé néz. Városi hölgyek és urak egyesülve a főiskolai ifjúság fölkerült tagjaival, a főiskola kertjében felállítandó Tompa-szobor alapja javára jótékony célú műkedvelői előadást fognak tartani e hó 25-én a nagyvendéglő színpadon. Előadásra kerül Csiky Gergely »Nagymamája«, e remek — szép, poétikus vígjáték. Az előadásban részt vesznek a következő hölgyek és urak: Maklári Ilona (Szerény grófné), Fodor Zoltán (Ernő), dr. Finkey Ferenc (br. Örkényi), dr. Mitrovics Gyula (Kálmán), Radácsi Erzsike (Piroska), Kádár Gyuláné (Timár Karolin), Debreceni Jolán (Mártha), dr. Bartha Béla (Tódorka), dr. Kondor Miksáné (Lango Szerephin), Rohoska József (Kosztó), Nagy Szeréna (Balsay Flóra), Both Zsuzsika (Peredy Janka), Zsindely Etelka (Eörsy Vilma), Trócsányi Juliska (Vilkey Berta), Maklári Margit (Aba Margit), Radácsy Margit (Kereszturi Katica), dr. Bartha Béláné (Galambosné), Nagy Ignác (pincér). Rendező: dr. Bartha Béla, ügyelő: Wittchen Aladár. Sugók: Janka Károly, Baksay József.

Az előadást táncmulatság fogja követni, melyen a rendezői tisztet következő urak voltak szívesek elvállalni: ifj. Meczner Gyula, Bertók Béla, Bajusz Andor, Spillenbergné Barna, Szikszay András, Rohoska József.

Annak idején a szinlapot is közöljük, de ezuton is felhívjuk a t. közönség figyelmét s érdeklődését e valóban nemescélú s élvezetesnek ígérkező mulatságra.

Toronygomb-föltétel volt Sárospatakon e hó 12. d. u. Ekkor helyezte el a renoválás alatt levő sárospataki ev. ref. templom tornyára a fényes új aranygombot Saumwald, e kiváló ügyes toronyépítő-mester. A szokatlan látványosságot nagy közönség nézte végig. Bálint Dezső lelkész mondott az ünnepségen lelkes beszédet s buzgó imát s a vegyes kar énekelt.

Ujabb tüzek Abauj-Torna vármegyében. Göncön, f. hó 9-én nagy tűzvész dühöngött, melynek körülbelül 14 lakóház, 70—80 melléképület és sok takarmány esett áldozatul. — A város északkeleti részén támadt tűz, az egyenes irányu széllel délnyugatnak haladt s pusztított egészen a város széléig, addig, míg utjában felemészteni valót talált. — Hogy az egész várost keresztülsöpött e veszedelemben több lakóház nem pusztult el, az annak köszönhető, hogy a főtca épületei fölött, mintegy 400 m. távolságra átcsapott a vészes elem s így legtöbbszörre gazdasági épületek kerültek elébe, melyeket egymásután — ha cserép, vagy bádogg fedésűek voltak is — mohó vadsággal nyelt el. — A tüzet gondatlanságból eredettnek mondják. — *Bodókö-Váralján*, f. hó 8-án pusztított nagy tűz. 14 lakóház és sok melléképület hamvadt el. — *Felső-Dobszán* f. hó 6-án volt rettenetes tűzveszedelem, melynek hir szerint a község legnagyobb része martaléka lett.

(Tudós.)

Simándy Zsigmond szintársulata már megkezdte működését Sárospatakon. Első előadás volt a »Charlie nenje« c. vaskos angol bohózat, mely igen szabatos, jó előadásban került színre.

Ismételt halálos ítélet. Mint ismeretes, Benedek János, volt vasuti lámpakezelő mult évi okt. 4-én meggyilkolta s kirabolta Szabó Endre borbélysegédet. A s.-a.-ujhelyi kir. törvényszék a gyilkost halálra ítélte. A kir. tábla

a halálos ítéletet feloldotta s pótvégtárgyalást rendelt. A pótvégtárgyaláson a törvényszék Benedeket ismét kötél általi halálra ítélte.

Szökött városi tanácsnok. A »Debr. Ellenőr« azt a szenzációs hírt közli, hogy Czeglédy Antal hajdu-szoboszlói városi tanácsos és téglagyáros 12—15 ezer forint adósság hátrahagyása s 8—10,000 ft értékű váltó hamisítása után megszökött és Anglián át Indiába, vagy Amerikába menekült.

A turóc-szentmártoni tót gimnázium ügye. A magyarországi ág. ev. egyetemes gyűlés tudvalevőleg nem engedte meg, hogy Turóc-Szentmártonban tót gimnáziumot állítsanak föl a pánszlávok. Ez ügygel a dunáninneni ág. ev. kerület a minap foglalkozott s Mudrony Pál indítványára határozatképen kimondta a következőket: Minthogy az egyetemes gyűlés a tót gimnázium felállításától megtagadta az engedélyt, az egybegyűlt százezer forint az adakozók rendelkezésére áll. A gimnázium vezetését megbizzza a kerület, hogy új tervet dolgozzon ki, melynek alapja: interkonfessionális, az államtól függő tót tannyelvű gimnázium felállítása a felvidék bármely nagyobb, vasuti összeköttetéssel bíró városában. A miniszterium jóváhagyását egy ilyen gimnáziumhoz mindenesetre elvárja a kerület, mert a gimnázium éppen úgy, mint az elemi iskolák, a miniszterium örködése alatt fog állani s így ki van zárva ama gyanúsítás, hogy abban politikát akarnak csinálni. Ha azonban a gimnázium ügye itt is hajótörést szenvedne, akkor hozzá kell nyulni az utolsó módhoz, amely nem egyéb, mint hogy valamely külföldi (cseh, morva stb.) gimnáziumban vagy reáliskolában tót és magyar katédrát állítsanak a magyarországi tótok. (F. M.)

Enyém-tied a templomban s azonkívül. A szikszói, állítólag felekezeti gyűlésből eredő verekedésről fővárosi lapok nyomán mi is megemlékeztünk. Most tudósítunk közlése egészen más színben tünteti föl a dolgot. E tudósítás következő: F. hó 5-én, vasárnap, a szikszói helv. hitv. ev. templom előtt véres verekedéssel párosult botrány játszódott le. Két legény szólalkozott össze az istenitisztelet alatt, az ülőhelyek fölött s az a legény, aki helyet kért s nem kapott, azon okadatolás mellett, hogy az a hely, ahol ő ül, az övé — midőn a templomból kijöttek, megtámadta köréje sereglett pajtásaival a templomi ülőhelyek fölött is licitáló társát s bizonynyal derekasan elbánnak vele, ha egy csendőrvédelmére nem kél a megtámadottnak. A csendőrvé megjelenése közös gondolatot szült a duhajkodók agyában, mindannyian ennek estek most már s ütlegelni kezdték, a közelben tartózkodó őrsparancsnok hallván bajtársa veszedelmét, segélyére sietett annak. Kardjával nyitott magának utat a tömeg között, míg elérte a védekezésben már teljesen kimerült csendőrt s éppen akkor jutott oda, mikor társa kezéből a kardot csavarta ki egy legény, ennek az őrsparancsnok orrát levágta, a kardot kezéből kicsapta, mit látván a többiek, felhagytak az ellenszegüléssel, elszéledtek. A csendőrök kardjaikkal sok embert megsebesítettek, némelyek igen súlyos sebeket kaptak, de emberélet — amint ezt némely fővárosi lap helytelenül közölte — nem esett áldozatul.

A Rózsa Sándor szeretője. A Szilágy megyei Sülelmed községben közel egy századot ért érdekes multu hajadon halt meg. Kilencvennégy esztendő volt s neve Radó Pepi. Teljesen visszavonult, majdnem apácaszerű életet élt, apját ápolta, míg csak ezelőtt vagy tiz esztendővel teljesen család nélkül nem maradt. A meghalt öreg leány valaha régen szeretője volt Rózsa Sándornak s a harmincöt éves szomorú sorsa, bebörtönzése idegenítette el ennyire a világtól. Egy csomó levelet őrzött élete végéig Rózsa Sándortól s ezek a megfakult papírosok érdekelték csak. Csendes, szerény, rokonszenves öreg leány volt s ezért halálát nagy részvéttel fogadta az egész környék.

ORSZÁGGYŰLÉS.

Képviselőház ülése máj. 10. Napirend: a pénzügyi bizottság jelentése a pénztári készletekről és az ezekből fedezendő beruházásokról. A javaslatot Láng Lajos előadó ajánlotta el.

fogadásra, míg Okolicsányi László ellene foglalt állást.

Helyfi Ignác a függetlenségi és 48-as párt nevében a javaslatot főképen a pénztári kezelése céljából tette éles bírálat tárgyává s azt általánosságban megszavazta azon megjegyzéssel, hogy arra az országnak most mulhatalan szüksége van, de igyekezék ezen pénztári készletek kezelését akként berendezni, — miután a törvényhozás megfogja adni azt, ami szükséges arra, — hogy a jelen helyzetet teljesen orvosolja.

Horánzky Nándor a kormány hibás pénzügyi manipulációit terjedelmesen fejtegeti s végül partja nevében kijelenti: miszerint nem egyezhet bele abba, hogy a kormány az állam vagyonát vegye kölcsön államháztartási célokra és előleges bejelentés nélkül átlépje a költségvetés kereteit minden nagyobb kiadásoknál.

Miután Lukács László pénzügyminiszter indokolta még a pénztári készletek teljes felhasználását, a javaslatot a ház általánosságban elfogadta s részleteiben is letárgyalta.

Ezután előterjesztette Helyfi Ignác sürgős interpellációját a Bánffy-Kálnoky konfliktus ügyében. Kifejtette Helyfi azt, hogy a miniszterelnököt ért megaláztatás, az országon, a nemzet közérzetén és közjogán ejtett súlyos sérelem; hivatkozott a „Pol. Corr.”-nek Kálnoky által közzétett kommunikációjára, amely neveletlen, durva támadás, minden hazafiban a felháborodás érzetét ébresztette fel, mert abból nemzeti önállóságunkkal ellentétben az látszik kitűnni, hogy a külügyminiszter a magyar kormányelnök felett kvázi felettes hatóságot gyakorol, amennyiben ennek felfogását ő felülbíráhatja; hivatkozott még a képviselőházban felolvasott jegyzékekre, Kálnokynak szóló kir. kéziratra s mindezekből konstatálja, hogy sem Bánffy, sem az ország nem kapta meg még a satisfakciót; tehát azt a kérdést intézi a miniszterelnökhöz: hogy a szentszékhez küldendő jegyzék elment-e már, vagy nem, rendeltetési helyére; továbbá eltekintve ettől, összeegyeztethetőnek tartja-e hazánk közjogával, hogy a történetek után továbbra is megmaradjon miniszterelnöki állásában.

Bánffy az interpellációra érdemleges választ nem adhatott, csak azt ígérte meg, hogy kötelességének ismeri erre mielőbb válaszolni véglegesen és a kormány tekintélyén csorbát ültetni nem enged.

Elnök végül megállapítja a hétfői ülés napirendjét s ezzel a tárgyalás befejeztetett.

Május 13. Ugron Gábor vetette föl újból a napirenden levő Bánffy-Kálnoky konfliktust. Beszédében utal ama nyugtalanságra, melybe Magyarország a válság által hozatott. Kérdezi: meddig fogja még hallgatagon tűnni a törvényhozás Bécs beavatkozását a mi belügyeinkbe. Magyarország és a Szentszék között a közös miniszter közbenjárására nincsen szükség. Tisza Kálmán is egyenesen fordult Rómába a pápához, amidőn annak idején Samassa érseket Rómába küldte a kormány, hogy ott az egyházpolitikai javaslatokért kedvezőbb hangulatot keltsen. A magyar kormányok Róma befolyását a választásokra mindig közvetlenül kérték. Elküldetik-e most már a jegyzék Rómába? Elég van-e ezzel a magyar miniszterelnök megsértett méltóságának téve? A maga részéről nem akarja Magyarországot a miniszterelnök személyével azonosítani, de mindamellett a miniszterelnöknek mindenáron elégtételt kell szereznie, miért is kérdezi a miniszterelnököt:

Elment-e a jegyzék Rómába?

Fentartotta-e a kormány követelését?

Mik azok az okok, amelyek a jegyzék elküldését szükségessé teszik?

Kapott-e és milyen elégtételt a miniszterelnök a sértésért, melyet Kálnoky ellene intézett?

Benyújtotta-e a kormány lemondását?

Ugron beszédét a baloldal egy része tetszéssel fogadta, a jobboldalon zaj hangzott föl.

Szilágyi Dezső elnök: Az interpelláció ki fog adatni a miniszterelnöknek.

A legközelebbi ülés csütörtökön e hó 15-én lesz.

Főrendiház ülése május 13. A főrendiház vita nélkül elfogadta a képviselőház által mult héten megszavazott javaslatokat. Wallace miniszter felelt báró Vécsey interpellációjára az üresedésben levő egyházi méltóságokról. Kije-

lentette, hogy e méltóságok betöltése nem a kormányon mult, mert a kormány a magáét megteszi. A választ tudomásul vették.

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

A válság hétfőig még nem ért véget, sőt valószínűleg elhuzódik e hét végeig is. A király Pólából, hol a „Monarch” nevű hajó ünnepélyes felavatásán volt jelen, visszatérván, vasárnap Lainzban Kálnoky külügyminisztert fogadta, majd Jósika br. személye körüli minisztert, ki a válságügyben a közvetítő a Felség és a kormány közt. Vasárnap este Bécsbe utazván, ott Bánffy brót fogadta s ott kijelentette, hogy csak pár napi megfontolás után fog dönteni.

Előttünk különösen az látszik fontosnak, hogy a király a hátralevő reformjavaslatok főrendiházi tárgyalása előtt nem akart dönteni, holott ezzel a magyar kormány helyzetét s a reformok sorsát rendkívül megerősíthette volna.

Éppen azért nem tartjuk alaptalannak egyik budapesti lap ama híret, hogy a főrendek az új tárgyalás alá kerülő 2 javaslatot még nagyobb többséggel vetik vissza, mint a multkor.

Egyszóval, mióta a pápai szék kegyes indulatával egészen hazánk ellen fordult, azóta nem tudunk megpihenni s a békés alkotásokhoz visszatérni.

Az is indokolt állítás, hogy Bécsben inkább ma szeretnének a liberális-alkotmányos rezsinnek véget vetni aulikus-konzervatív-ultramontan kormányzat kedvéért, mint holnap.

A Budapesti Közlöny máj. 11. számában a következő királyi kéziratot közli:

Kedves báró Bánffy! A közös ügyek tárgyalására a magyar országgyűlés részéről az 1867. évi XII. törvénycikk értelmében az 1895. évre küldendő bizottságot, valamint a birodalmi tanács által az 1867. évi december hó 21-én kelt törvény alapján az 1895. évre megválasztandó bizottságot a részökre törvényileg meghatározott teendők elintézése végett folyó évi június hó 6-ikára Bécsbe ezennel egybehívom.

Midőn ehhez képest egyuttal közös miniszteriumaimat alkotmányos elterjesztéseiknek megtételére utasítom, megbízom Önt, hogy a magyar országgyűlés bizottságának kiküldése s e bizottság tagjainak egybehívása iránt intézkedjék.

Kelt Bécsben, 1895. évi május hó 2-án.

Ferencz József, s. k.

B. Bánffy, s. k.

A hivatalos lap a gróf Kálnoky közös külügyminiszterhez és herceg Windisch-Grätz osztrák miniszterelnökhöz intézett hasonló legfelsőbb kéziratokat is tartalmazza.

Kossuth Ferenc utazása. Kossuth Ferenc pártszervekedés céljából Nagy-Szalontára utazott Papp Elek, Haviár Dániel és más képviselők társaságában; B.-Csabán, Sarkadon rendkívüli ünnepélyességgel üdvözölték, Nagy-Szalontán pedig valóságos diadalmenettel fogadták. A vasuti pályaudvaron háromszáz tagu bandérium élén Csorvássy István üdvözölte. Kossuth a nagypiacon beszélt a néphez, mondván, hogy a függetlenségi párt ketté szakadt, most már arra menjenek, amerre ő. Kossuth Ferenc ifj. Balogh László pártelnökhöz szállt. A vidékről számos deputáció jött üdvözlésére, különösen Ugra, Tenke, Kötegyan és Zerind vidékéről. Délben kétszáz terítékes lakoma volt Kossuth Ferenc tiszteletére. Balogh pártelnök köszöntőjére Kossuth újra azt hangoztatta, hogy azt az irányt kövessék, amerre az ő tolla lobog. Lelkesítő beszédet mondott a lakomán Papp Elek és Haviár Dániel is. Este a színházban Kossuth-allegóriát mutattak be, majd hosszú fákljásmenet vonult Kossuth lakása elé. — Nagy-Szalontáról Nagyváradra megy át Kossuth Ferenc.

Nuncius-affér Franciaországban. A „P. W.” f. hó 12-iki számának vezércikke érdekes összehasonlítást tesz a Franciaország és a pápai nuncius közt egy évvel ezelőtt fölmerült összeütközés és a mi mostani nuncius afférunk közt. Akkor a pápai nuncius a francia kormány háta mögött bocsátott ki egy körle-

velet a francia klérushoz, fölszólítván azt, hogy *pártolja a kormányt és a fenálló rendszert.* A kormány visszautasította ezt a belügyekbe való illetéktelen beavatkozást s Casimir Perier akkori miniszterelnök következőket mondá:

„Noha elismerem, hogy a nunciust bizalmas körlevele megírásában csak jó szándék vezérelte, a kormány még sem tűrheti el ezt az eljárást. Nyomban tudattam vatikáni nagykövetségünkkel, hogy ezt a tulkapást nem fogjuk megengedni. (Tetszés.) Ha az állam jogainak megvédéséről van szó, bennünket sohasem fogunk gyöngéknél látni a cselekvésben, (Taps és tetszés.) A nuncius, mint egy külföldi hatalom követe, csak a külügyminiszter közvetítése útján érintkezhetik a francia klérussal, és a kormány ezt mindig szem előtt fogja tartani. Rögtön magyarázatot követeltem a Vatikántól és számítok az elégtételre... A nuncius és a főpapság levelezését a leghatározottabban elítélem, és a kormány nem fog ebben a tekintetben kétértelműséget tűrni. Megirtam vatikáni nagykövetségünknek, hogy a klérustól törvényiszteletet követelünk. Elvárjuk, hogy alávesse magát az állam törvényeinek, mert ez az előfeltétele békétülésünknek.” Legérdekesebb a dolgban, hogy a pápai szék maga is hozzájárult e felfogáshoz.

LEGUJABB.

Kézirat Bánffyhoz.

A „Magyarország” folyó hó 14-iki száma „Z” kiküldött tudósítója távirata alapján a következőket jelenti: A válságot úgy látszik sikerült békésen elintézni, még pedig egy királyi kéziratral, amely Bánffyhoz lesz intézve. Ennek a szövegét ma báró Jósika gróf Kálnokyval megállapította, és holnap Budapestre viszi, hogy megnyerje hozzá a magyar minisztertanács hozzájárulását.

A Rómába intézendő reklamáció másodrangú kérdéssé lett, és ennél fogva a békés kiegyenlítés kilátásai jelentősen javultak.

Külföld.

Németország. A felforgatók elleni javaslat teljesen megbukott. Albert braunschweigi herceg királyunknak Bécsben át fogja nyújtani a porosz marsallbotot.

A szerb politikai helyzet. Belgrád, május 13. Krisztics miniszterelnök tegnapi kihallgatásáról a királynénál azt jelentik, hogy a királyné hosszabb ideig szeretetreméltóan tárgyalott Kriszticscsel és minisztertársaival és hogy az audiencia végén mindannyioktól a legszívélyesebb modorban vett búcsút. A hivatalos lap mai száma jelenti, hogy azoknak, akik a királynénál kihallgatásra akarnak menni, nem az udvarmesteri hivatalnál, hanem közvetlenül a királyné udvarhölgyénél kell jelentkezniük. A sajtótörvény és a kozségi törvény, amelyeket a szkupstina a radikálisok minden ellenszegülése dacára megszavazott, maig sincsenek szentesítve és azt hiszik, hogy nem is fogják a szentesítést megnyerni. A pénzügyminiszteri székre jelöltekül Miotovics londoni nagykövetet és Markovics ügyvédet emlegetik, de az a verzió is tartja magát, hogy Petrovics volt pénzügyminiszter veszi át újból a pénzügyi tárcát. Ma Gruics tábornok volt a királynénál. A radikálisok e fogadtatásnak nagy jelentőséget tulajdonítanak, kormánykörökben azonban az a felfogás uralkodik, hogy a Krisztics-kabinet állása nincsen megrendítve és hogy azt csak egy szakértő pénzügyminiszterrel kell kiegészíteni.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Tudósító Debrecen. A tudósítást igen köszönöm. Fogadok köszönetemet. A kértett könyvet nem kaptuk. A Várbéry könyvről szóló ismertetést óhajtván várom. A bizalmas természetű dolgokról mielőbb magánlevelet írok. — K. A. urnak H. V. — e. A tudósítókért fogadja köszönetemet. — sss. A tárcá, mihelyt terünk enged, jönni fog. Egyéb kérdéseire is természetesen igennel válaszolok. — F. G. urnak N. Sz. — t. A helyreigazítást köszönöm. A kérdésre nézve feleletem: még fájdalom, nem.